

Од 17. фебруара, када су Албанци кренули путем једностране независности, српски народ на Косову налази се у својеврсном стању приправности. Међутим, ванредна ситуација није деморалисала тамошње Србе. У разговору за «Нови Репортер», председник Заједнице српских општина и насеља Косова и Метохије др Марко Јакшић истакао је да су недобронамјерни кругови разочарани због тога што је у данима кулминације кризе на српској страни на Косову изостао очекивани ефекат панике и губитка повјерења у солидарност сународника: «У целој причи занимљиво је то да се велики број западних организација и држава надао да ће Срби да крену у збег, одмах по самопроглашењу албанске државе и признању из појединих земаља. На сву срећу, то се није догодило, Срби су остали на свом простору. Ми се спремамо и сматрамо да ово није дефинитивно стање. Матија Бећковић је знао да каже: 'Ђераћемо се још'. У последње време, имамо долазак већег броја министара из Владе Србије на Косово. Дај Боже да се то чешће дешавало и раније, али, боље икад него никад. Срби ће остати на овом простору да се боре, а на држави Србији је обавеза да збрине сваког свог грађанина. Ако ништа друго, Србија треба да награди свој народ за страх, муке и преживљавање на Косову, имајући у виду тежину живота у једном гету, што се нарочито односи на такозване енклаве и на места где су Срби остали у мањини».

Нови Репортер: Да ли ће српски представници на Косову и Метохији сачекати наредне албанске потезе или ће дјеловати превентивно против амбиција сецесиониста?

Јакшић: На нашим митинзима, одржаним широм Косова, поручили смо да не признајемо њихову државу и да нас њихови закони не обавезују. Трудићемо се да у будућем периоду, вероватно 11. маја, када ће се одржати локални и покрајински избори у Србији, то искористимо и одржимо и овде наше изборе. Конституисаћемо своје органе власти, а они ће бити у строгој вези са државом Србијом. Албанцима остаје да покушају да на силу спроведу њихове законе, што не би било добро и прихватљиво, пре свега за њих. Што се тиче Срба, посебно у северном делу Косова, мислим да ће Албанци тешко моћи да успоставе било какав свој ред. Нарочито не пристајемо на долазак такозване мисије Европске уније. Њима смо поручили да представници тзв. ЕУЛЕХ-а нису добродошли и да са њима нећемо остваривати никакав контакт. Донели смо одлуку да бојкотујемо целу њихову мисију, јер су они дошли да проведу Ахтисаријев план о независном Косову. Ми смо против тог плана и позивамо све Србе да не сарађују с њима. Зашто бисте сарађивали с оним ко вам узима земљу? То је ван сваке логике. Бојкотоваћемо их у фундаменту, формираћемо своју власт и живот за себе, ослоњени на државу Србију, трудећи се да се не обазиремо много на оно што раде Албанци. Нажалост, јасно је да главну логистику за стварање још једне албанске државе пружа НАТО, односно, КФОР. Да њихове трупе нису овде, Албанци се сигурно не би одлучили да прогласе своју републику, нити би онда уследило признање дела држава. Значи, све у свему, Албанци ће да граде свој живот, а ми ћемо се трудити да чинимо то исто,

независно од њих.

Који органи власти би функционисали након српских покрајинских и локалних избора на Косову, 11. маја?

Ми смо на почетку мислили да од Заједнице српских општина направимо свесрпску скупштину Косова и Метохије. Међутим, конституисана на тај начин, она не би била легитимна. Зато ћемо, с обзиром на чињеницу да је 11. мај близу, тражити од Владе Србије да донесе уредбе, где би они прописали број одборника за сваку општину на простору Космета и број посланика српске покрајинске скупштине. На тим изборима такмичиле би се све српске странке које делују и раде у Србији и на Космету, а гласали би Срби с простора Космета и остали неалбанци, значи, Горанци, Муслимани, Бошњаци и Роми који то желе. Такође, наши расељени људи по Србији имали би право гласа, тако да бисмо добили један репрезентативан парламент и локалне органе власти. Онда би постојали услови да кренемо у формирање владе. У тој нашој визији, трудили бисмо се да покрајински и локални органи функционишу од властитих ресурса, а нормално је да би ту добрим делом била присутна и средства из Србије. Деловање те скупштине и владе базирало би се, макар по нама, на договору са Министарством за Косово и Метохију и уопште са Владом Србије, а одвијало би се на целој територији Космета где живе Срби. Значи, оквирно, ти избори одржали би се на простору од Косовске Каменице до Косовске Митровице, а покрајинска и локална власт била би предвиђена за целокупно српско становништво Косова и Метохије, као и за, рецимо, горанску популацију, која на одређени начин поштује и уважава државу Србију.

Може ли се у предстојећим догађајима у првом плану појавити опција подјеле Косова на сјеверни, српски дио и албанске територије?

Ми не гледамо тако на ту перспективу. Чак и да хоћемо да идемо на поделу, северно Косово чини око седам одсто укупне територије Косова и Метохије. Значи, то не би била подела, јер, када делите нешто, онда мора да буде пола – пола, а ово би био неки крајак. С друге стране, ми смо на свим нашим скуповима констатовали да нема потребе, нити има морала да Срби са севера Косова сепаратно решавају своју судбину у односу на друге Србе са простора Косова и Метохије. У том смислу, ми ћемо се трудити да делујемо синхронизовано, сложено и заједнички да судбина Срба буде иста, како оном ко живи на Брезовици, тако и оном ко живи у Косовској Митровици.

Како оцјењујете тренутно безбједносно стање, када је ријеч о Србима на Косову и Метохији?

Мислим да стоји једна чињеница – у погледу безбедности Срба на Космету, од Београда, нарочито од председника Бориса Тадића и министра одбране Драгана Шутановца, мора да се чује оштрији глас, нарочито према УНМИК-у и КФОР-у. Њихов глас је доста благ и миротворан. Када је реч о безбедносној ситуацији код Срба, они се искључиво ослањају на КФОР и УНМИК-полицију, а ми знамо да задатак КФОР-а није да штити Србе, јер, да су их штитили, не би толико Срба напустило простор Косова. Никога не можете да убедите да највећа светска сила није могла да заштити Србе, тако да сматрам да наши високи представници, пре свега они који командују безбедносним снагама, морају да упуте оштрији тон и Албанцима и међународној заједници, где морају да кажу да се 17. март не сме поновити, да Србија по Уставу штити своје грађане и да је то, по нама, територија Србије. Међутим, морам да признам да је став Тадића и Шутановца прилично амбивалентан, јер, не можете ви према некоме ко је злочинац и насилник да негујете самарићанске принципе, него морате да једноставно кажете да они не смеју ни да нападају, ни да дирају Србе, јер ће се у противном Србија умешати, ако не буде довољна заштита од КФОР-а. Мислим да је то најбоља и најгласнија порука Албанцима. Да је таквих порука од Србије било више, било би мање злочина над Србима на Косову. На жалост, порука није било и зато се дешавало оно што се дешавало. У сваком случају, лично сматрам да су Албанци у овим данима били мирни. Надам се да ће бити мирни и касније, јер, ако би кренули у насиље према Србима, онда би демантовали причу појединих западних земаља да се на Косову ствара мултиетничка држава.

Да ли се догађаји на административним прелазима Јариње и Брњак могу посматрати као увод у озбиљније сукобе?

У тој ситуацији, ми Срби са севера Косова нисмо хтели да идемо против КФОР-а и УНМИК-а. Међутим, нећемо да дозволимо да се поставе такозване царине једне државе, да нас одвајају од Србије. Ако не можемо да разбијемо царину на Мердару, значи, онде где су Срби с једне стране, а Албанци с друге, јер је доста ризично и опасно да Срби из Грачанице тако нешто раде, макар морамо да је разбијемо онде где то можемо. Ми ту не разбијамо царину, већ разбијамо нову албанску државу. Понашање Срба са севера Косова и Метохије треба посматрати у том светлу.

Шта се може очекивати ако КФОР буде инсистирао на постављању чврстих баријера према централној Србији?

Тај део северно према Србији доста се тешко контролише. Значи, НАТО треба да мобилише најмање 30.000 до 40.000 војника да би потпуно држао ту линију, пошто је то брдско-планински предео, где не можете да по сваку цену затворите све путеве. Можете да то учините са два главна пута и ништа више, али, постоји море споредних путева, тако да КФОР-у треба изузетно велика снага да све то може да блокира. С друге стране, треба знати да са обе стране границе живе Срби, што представља одређену опасност и за КФОР ако би кренуо са репресивним мерама према Србима. Због тога није баш тако једноставно кренути са неким оштрим мерама, блокирати путеве и улазити у сукоб са Србима, јер је и митинг у Београду, где је по појединим проценама било од 700.000 до 800.000 људи, показао да су Срби вољни да бране Косово и да такозвана европска прича коју је Тадић форсирао пре избора, када је излазио с тезом – и Европа и Косово - једноставно није тачна. Ако су у КФОР-у сматрали да су Срби равнодушни што се тиче Косова, погрешили су, јер ни они, ни било ко други, нису у праву ако очекују да се могу тиранисати Срби с Косова, а да Срби с друге стране линије то мирно гледају и посматрају. Мислим да је то апсурдно.

Да ли сте задовољни степеном сагласности српских партија у Београду поводом дешавања на Косову и Метохији?

Ја сам члан Главног одбора ДСС-а и посланик у Скупштини Србије. Искрено, нисам баш задовољан начином на који Борис Тадић и ДС воде политику према Косову и националну политику уопште. Бојим се да они имају једну причу у Србији, а другу причу ван Србије, односно у Бриселу. Бојим се да су они трасирали пут независном Косову својом причом – без обзира на статус Косова, наше место је у ЕУ. Значи, то је систем: без обзира на то шта се доле дешава, Србија неће употребити силу, већ ће само мирним и демократским путем бранити наше право на Косово. Онда је међународна заједница између агресивног албанског приступа и једног миротворног српског става више уважила тај агресивни приступ, да не кажем, можда, неку тежу реч – да су се евентуално договорили. Али, у сваком случају, мислим да је задатак очувања државне територије најважнија ствар, да су сви српски владари у историји трудили, ако не да прошире своју територију, онда бар да сачувају оно што су им претходници оставили. У нашег садашњег председника, искрено, немам велико поверење. Сматрам да не можете да у исто време причате о Косову у Србији и да се трудите се да са онима који вам отимају Косово правите споразуме, да са онима који вам узимају земљу и територију потписујете пактове о пријатељству, изузев ако се нисте договорили. То није логично, али, ту је историја која ће свакоме да одреди своје место, на основу оног како се ко држао и понашао.

Како политичари и народ у РС у овом моменту могу да помогну Србима на Косову и Метохији?

Мислим да Срби с друге стране Дрине, једноставно, можда и не могу да помогну Србима на простору Космета, имајући у виду околности у којима живе. Нека наша импресија с овог простора јесте да су Срби у Републици Српској имали идеалну прилику да, уз самопроглашење независног Косова, исто то ураде и у БиХ. То је прилика која им се вероватно никада више неће пружити. С друге стране, могу да кажем да део јавности коме ја припадам није много одушевљен последњим наступима председника Владе РС Милорада Додика, при чему мислим на његово сврставање уз једног од председничких кандидата на недавним изборима у Србији. Јер, било који српски кандидат да буде изабран, он је председник за све нас и нема потребе мешати се у такве послове. Имао сам прилику да видим да се српски политичари из Црне Горе нису сврставали ни према коме, тако да мислим да је Додик ту направио велику грешку. Не само да се сврстао, него је жестоко агитовао и вербално се спуштао до границе политичког неукуса, што у сваком случају није потребно, нарочито имајући у виду чињеницу да је Србија Пијемонт за све нас, због чега није у реду увлачити се у било какве и било које српске сукобе.

У коликој мјери се једнострано проглашење независности Косова може одразити на сличне ситуације и конфликте у Европи и свијету?

Постоји једна чудна ситуација. Сви ми смо својевремено веровали у тај западни систем вредности, у правду и демократију, док нисмо добили прилику, бар ми на Космету, да се уверимо у тачност старог принципа «нико крупно к'о Турчин не лаже». Сада је разлика у томе што смо срели неке који много више лажу у односу на некадашње Турке. Да би остварили одређене политичке интересе, они су спремни да газе све међународне норме, чак и оне које су сами правили. Када се распадала бивша Југославија, 1992. године, ЕУ је формирала такозвану Бадинтерову комисију, која је тада гарантовала Србији право на Косово. Већ после деценију и по тај принцип више не важи, тако да је код њих право варијабилна категорија. Данас може да буде једно, сутра може да буде друго. Ми смо мислили да су та друштва конципирана на правди и једнакости, а испоставило се да је то гола измишљотина. С друге стране, сигурно је да се тај принцип суи генерис, како су назвали свој однос према косовском питању, неће односити на њих, јер имамо прилику да видимо колико се дуго Северна Ирска борила за припајање Републици Ирској, па никада нису успели, управо зато што Запад има двоструке аршине. Значи, када је њима нешто у интересу, онда важи један принцип, а када им није у интересу, онда тај принцип не важи. Ипак, веома је важно то да такозвани униполарни свет полако, али сигурно нестаје.

На основу чега то закључујете?

Формираћемо нашу власт

Пише: Марко Јакшић
недеља, 02 март 2008 23:27

Америка и њени савезници нису више најјача војна и економска сила на свету. Видимо да се то клатно помера. У будућности можемо да очекујемо једну симетрију у односима међу великим силама, што ће нама сигурно дати могућност да праведније решавамо своје проблеме и сукобе које имамо на нашем простору. Такође, без обзира на сву српску причу, на Милошевића и његов режим, на покушаје да нас нагрде и оцрне, неспорна је суштинска чињеница – да нам ти наши европски пријатељи не верују зато што смо ми увек били руски савезници. Због тога Србија за њих може да буде добра само ако је мања, краћа, тања, ужа, а никако, не дај Боже, уједињена. Раније су комунисти имали крилатицу – што слабија Србија, јача Југославија. Данас имамо принцип - што слабија Србија, јачи Балкан. Лично мислим да је то суштина свих наших патњи које смо доживели од 1992. до данас, од РСК, преко РС, а сада на Косову, па не знам докле. Важно је рећи да је ово што се тренутно дешава на Косову последња фаза. Сматрам да следи наше јачање. Достигли смо дно, сад може само да нам буде боље. Верујем да ћемо полако кренути напред. У протеклих петнаест година су нам узимали, скраћивали земљу, протеривали нас, а сада је извесно да ће се клатно окренути у том смеру да ћемо фактички почети да снажимо, да се ширимо и јачамо.

(Интервју је водио Саша Бижић; објављен је у бањалучком недељнику «Нови Репортер»)